

ריבונה של תורה

רעיונות ומאמרים לפרשת השבוע

ה'תשפ"ג, כ"ג באב, ה'תשפ"ג, כ"ג באב, ה'תשפ"ג, כ"ג באב

איש ואשה זכו

הזכויות שהיו ביניהם. ולכן ניתן שם י-ה בשמותם פנים ואחור, כי זכות שלפניהם עמד לזרעם אחריהם. ואמר, חנוך משפחת החנוכי, כלומר **בסיבת צדקת חנוך היה בזרעו שם י-ה**. הוי אומר, שצדקת האבות משפיעה השראת השכינה לבניהם, ושם י-ה שבאבות נמשך אף לזרעם אחריהם.

שכינה ביניהם

וה'סוכת דוד' (פנחס אות סה"ו), ביאר את הטעם שנתייחד שם י-ה להשראת השכינה בבנין הבית בישראל. בהקדם דברי הגמ' **במסכת מנחות** (כ"ט, ב) "כי ביה ה' צור עולמים, אלו שני עולמות שברא הקב"ה, אחד בה"א ואחד ביו"ד", ונתבאר שם, שהעולם הזה נברא בה"א, והעולם הבא נברא ביו"ד. ואותיות אלו ניתנו בשמותיהם של האיש והאשה, י' באיש וה' באשה, כיון שתכלית בנין הבית היא לעבוד את השי"ת בעולם הזה הגשמי, ולזכות בעבור כך לחיי העולם הבא. ויסוד ושורש הצלחת מעשיהם טמון בכך שיושתת בנין ביתם על יסודות של קדושה וטהרה ושל שלום ורעות. ובקיומם של היסודות הללו יזכו להשראת השכינה ביניהם. הוי אומר, שבכח הקדושה והשלום יתחברו יחד אות י' שבאיש ואות ה' שבאשה, בבחינת שם י-ה.

וזהו שאמרו (סוטה יז, א) **"דרש ר' עקיבא, איש ואשה זכו שכינה ביניהן"**. ופירש **רש"י**, "זכו ללכת בדרך ישרה, שכינה ביניהם, שהרי חילק את שמו ושיכנו ביניהן, יו"ד באיש וה"י באשה". **והיינו שכאשר אוחזים האיש והאשה בדרכי התורה, בקדושה ובטהרה, בצניעות וביראת שמים, זוכים שתשרה השכינה ביניהם.** ומשום כך נתייחד שם י-ה כעדות לישראל, שהיו גדורים מחטא העריות במצרים והינם נקיים מכל עוון וחטא, כאבותיהם הקד'. שהרי שם זה שייך רק באיש ואשה שהשכינה שורה ביניהם, בזכות צדקתם וצניעותם.

ודבר נפלא פירש **הבן יהוידע** (סו), שבתוך ה"י שהיא האות האמצעית שבאיש, ישנן אותיות י' ו' ד', שהם בגימטריא עשרים. ובאות האמצעית שבאשה שהיא ש', יש ש' י' נ', שהם בגימטריא ש"ס. וסך הכל עולה כמנין ש"פ, ועם האותיות עולה שפ"ו [386]. וזה כמנין שכינה עם הכולל [386]. ולכן נאמר "שכינה ביניהם", דהיינו באותיות האמצעיות שהן בין האותיות האחרות.

בשמות משפחות השבטים שנימנו בפרשתנו טמונה עדות וראיה למעלתם העליונה של ישראל, וכדברי **רש"י** (במדבר כו, ה, ע"פ המדרש) "לפי שהיו האומות מבזין אותם, מה אלו מתיחסין על שבטיהם, סבורין הם שלא שלטו המצריים באמותיהם, אם בגופם היו מושלים, קל וחומר בנשותיהם. לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם, ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה, לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם. וזהו שמפורש ע"י דוד (תהלים קכב) **שבטי י-ה עדות לישראל, השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם**, לפיכך בכלם כתיב החנכי הפלואי".

[ואחד מגדולי הת"ח **שבדורנו** טען שנס זה גדול אף יותר מנס קריעת ים סוף, כי לפי דרך הטבע לא יתכן שבמשך מאתים ועשר שנים לא יאונה רע לאף אחת מבנות ישראל על ידי המצרים שהיו שטופים בזימה והיו שולטים בישראל, וכפי שבאמת טענו אומות העולם. ואין זאת אלא מחסדי ה' ששמר על אותן **צדקניות מכל רע**].

ויש להבין ולהשכיל מדוע נתייחד דוקא שם י-ה להעיד על ישראל, יותר משאר שמותיו של הקב"ה.

שם י-ה שבאיש ובאשה

ויש לבאר בזה לאור דברי **המהר"ל** (נגו"א במדבר כו, ה), "שם י-ה נתן הקב"ה באיש ואשה, יו"ד באיש וה"א באשה. ולפיכך זה השם מעיד עליהם שהם בני אבותיהם. כלומר, אותו השם שהוא בזיווג איש ואשה, מעיד על הבנים שהם בני אבותיהם. שמי שהוא אצל הענין, הוא יכול להעיד, וזה השם הוא אצל הזיווג מעיד עליהם".

וכן כתב **הכלי יקר** (במדבר כו, ב) "וחתם עליהם שם י-ה, כי שם זה הוא מתווך בין האיש לאשה, להורות שכולם נולדו מאיש ואשה אשר שם י-ה ביניהם".

ותורף דבריהם הוא, שהיות והאומות ערערו על ייחוסן של ישראל, העיד עליהם הקב"ה בשם י-ה, שנתייחד להשראת השכינה בבנין הבית. והטלת שם י-ה בשמם של האבות, עדות היא על כשרות הבנים, וייחוסם הקדוש והטהור.

יסוד ושורש הענין נתבאר **ב'בית אלקים' למבי"ט** (שער היסודות פרק מה) וז"ל "ובזכות יורדי מצרים שהיו צדיקים, נתקיימו בני ישראל כל השנים שהיו במצרים, שלא שינו שמותם, וכן שאר

ונראה להמשיך הקו הלאה, ולייסד לאור הדברים הנ"ל היבט פנימי נוסף בעומקה של סוגיית הזיווג והנישואין בישראל. וזאת בהקדם דברי הגמ' **במסכת סוטה** (ב, א) שבזיווג ראשון, יוצאת בת קול ארבעים יום קודם יצירת הולד, ואומרת בת פלוני לפלוני. אך בזיווג שני, אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו.

וכתב **הבאר שבע** (ש) "דעת **חכמי האמת**, כי קודם יצירת הולד, יכריזו את הזיווג המתייחס אל נפשו, והוא הזיווג הראשון. אך **אחרי בואו לעולם, בהגיע עת נישואיו, ידינוהו כפי מעשיו**, ואם זכה יטלנה, ואם לאו יעבירוה ממנו, ותינתן לאחר הטוב ממנו, וזהו שאמרו זיווג שני לפי מעשיו".

וכעין זה כתב **הקרו אורה** (ש) כי יש זיווג לפי מעשיו ובחירתו, ואם בחירתו טובה **להתרפק באהבת התורה, נותנין לו אשה טובה, להיות לו לעזר**. ואם בחירתו אינה טובה, ומתבטל הוא מן התורה ואינו אוחו בעסק המצוות, מזמינין לו אשה לפי מעשיו הפחותים. ונמצא, שזכיית האדם בזיווגו האמיתי והנכון, תלויה במידת עמלו בתורה ובצדקת מעשיו, ואם מקלקל הוא את מעשיו, יקבל זיווג שני, שלא כנקבע בעת יצירתו.

שם י-ה אינו אלא בזיווג ראשון

והנה כתב **התורת חיים** (סנהדרין כב, א) "שם של י-ה המשותף בין איש לאשה אינו אלא בזיווג ראשון, שנעשה בגזירת השי"ת. שהבורא ית' משתף שמו ביניהן לקרותן איש ואשה, כיון שהיא בת זוגו ומחוברת אליו מיצירה הראשונה, ולכך העיד ה' בינו לבינה. אבל זיווג שני שלא היה על פי בת קול אלא לפי מעשיו, אינו זיווג גמור בשיתוף השי"ת".

ונמצא, שאיש ואשה שדרך התורה והמצוות היא נר לרגלם, זוכים לזיווג האמיתי, שבו משתף הקב"ה את שמו, בבחינת "איש ואשה זכו שכניה ביניהם". ובעבור צדקת מעשיהם ומסירות נפשם בעמל התורה, זוכים הם להשראת השכינה.

ענבי הגפן בענבי הגפן

ולאור הדברים הנ"ל זכינו להאיר באור חדש את דברי חז"ל (פסחים מט, א) "לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו, וישא בת תלמיד חכם ומתקבל. ולא ישא בת עם הארץ, משל לענבי הגפן בענבי הגפן דבר הסנה דבר כעור ואינו מתקבל". ולכאורה מדוע נישואי בת תלמיד חכם ונישואי תלמיד חכם הם בבחינת "ענבי הגפן בענבי הגפן

הגפן דבר נאה ומתקבל", ומדוע ימכור אדם כל מה שיש לו כדי שיזכה הוא, או שתזכה בתו, לנישואין אלו.

ברם, כבר ביארנו בזה בספרנו **רינונה של תורה** (עמ"ה) על פי דברי **התוס' בכתובות** (עט, א ד"ה אילנה), שחילקו בין עצי הדקל ושאר אילנות לבין עצי הגפן. שדקלים ושאר אילנות אין צריך להוציא ממון כדי לתקנם, ונשמרים הם בנקל, אבל הגפנים טעונים יציאה מרובה, לזמר ולתקן אותם שלא יתקלקלו. אך מי שטורח ועמל לשומרם כראוי, יהא לו ריוח גדול מהן. ונמצא שהגפנים נתייחדו מכל האילנות, בכך שצריך לעמול ולטרוח הרבה בשמירתן.

ולכן נמשל התלמיד חכם ל"ענבי הגפן", שהרי לא כל אחד זוכה להיות במדרגת תלמיד חכם, ודבר זה בא רק לאחר עמל ויגיעה בתורה הקד'. וגם בתו של תלמיד חכם הינה בבחינת "ענבי הגפן", שהרי אין חינוכה בא כלאחר יד, אלא בדקדוק לצניעות ויראת שמים, כראוי לבנות ישראל.

אך עם הארץ שלא עמל ועסק בתורה, ואף לא טרח לחנך את בתו בדרך הצניעות והקדושה, נמשל לסנה שהוא ההיפך הגמור מענבי הגפן, שהרי גדל פרא במדבר, ויד אדם לא נגעה בו. וכשם שהענבים מסמלים עמל ויגיעה, כך מסמל הסנה את שלילת העמל והיגיעה. ועם הארץ כסנה הוא, שאיננו דבק ועמל בעבודת השי"ת, וכן בתו נתגדלה כסנה, שלא כראוי לבת ישראל.

"לכרמי משפחת הכרמי"

ומעתה יתבאר היטב אמרם, "לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו, וישא בת תלמיד חכם וישא בתו לתלמיד חכם". שהרי מן האור הנגלה במאמר זה למדנו, שה'סגולה' **שבעבורה יזכה האדם לזיווגו האמיתי ולהשראת השכינה בביתו, היא רק על ידי עמל התורה וקיום המצוות**. ובית של תלמיד חכם, המיוסד על אדני התורה והיראה, הוא אשר יזכו הדרים בו להיות בבחינת "איש ואשה זכו שכניה ביניהן". ועל ידי השכינה השורה בבית זה, יזכו לדורות ישרים ומבורכים, זרע ברך ה'. ולשם כך ודאי שצריך האדם למכור כל מה שיש לו.

ובספר **ויגד יעקב**, פירש בדרך דרוש את הפסוק שנאמר בפרשתנו (במדבר כו ו) "**לכרמי משפחת הכרמי**". שתלמיד חכם שנמשל לענבי הגפן, והינו בבחינת כרם, ראוי לו שישתדך עם "משפחת הכרמי", דהיינו עם בת ממשפחת תלמיד חכם, שהרי "ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל".

העלון מוקדש לע"ב: א' בנימינין בן משה ז"ל ♦ מרת סרח (שרה) בת רחמה ע"ה ♦ צביה בת סרח ע"ה ♦ מרת רחל בת סאלחה ע"ה ♦ מרת נאו'ה בת תאג'ה ע"ה ♦ אהרן בן יחיא מעברי ז"ל ♦ אברהם בן טאוס ז"ל ♦ אברהם בן לאה ליסה ז"ל ♦ מאור בן צביה ז"ל ♦ אבלין בת אביון ע"ה ♦ המנוח שלמה אלפסי בן שמעון ז"ל ♦ שלום בן חיה חנה ז"ל ♦ בצלאל בן רחל ז"ל ♦ אברהם בן משה וזהרה ז"ל ♦ שלום בן יחיא ויהודית ז"ל ♦ שלמה בן דוד ומרים ז"ל ♦ שמואל בן דוד ומרים ז"ל ♦ חיים ויקטור בן רחל ז"ל ♦ שמעון בן אמיליה ז"ל ♦ משה בן חלימה וסלם ז"ל ♦ הרב עובדיה בן יעקב יעבץ ז"ל ♦ שאול בן צמח ז"ל ♦ יחזקאל בן ג'וליש ז"ל ♦ טוביה בן אברהם ובתיה ז"ל ♦ עמישדי בן פלטיאל ורזולה ז"ל ♦ יצחק חיים יגיגי בן קמילה ז"ל ♦ קינן בן לאוזה ז"ל ♦ יחיא בן כדיה ז"ל ♦ יהודה בן שמעה ז"ל ♦ אהרון בן חביבה ז"ל ♦ משה בן שמחה ז"ל ♦ נאג'י בן מרים ז"ל ♦ חיים שלום שקל בן לאה ז"ל ♦ אברהם שמעון בן שלום ז"ל ♦ קובי יעקב בן אסתר נועה ז"ל ♦ ישראל ליב בן דוד שלום ז"ל ♦ יוסף בן מסעוד ז"ל ♦ יורם רם שמואל בן חיים ז"ל ♦ ישראל בן שמעון ז"ל ♦ שרגא בן גולדה ז"ל ♦ שמעון בן סעיד ז"ל ♦ מאיר בן עליה ז"ל ♦ פרץ בן מסעודה ז"ל ♦ אברהם בן גיטה ז"ל ♦ דוד בן ציון בן בידה ז"ל ♦ ברכה בת בת שבע ע"ה ♦ סעידה בת נעימה ע"ה ♦ מרצדס בת פרלה ע"ה ♦ שרה בת משה וזהרה ע"ה ♦ רחל בת ג'ריה ע"ה ♦ רבקה בת שרה ע"ה ♦ רוגינת בת מנטה מרגלית ע"ה ♦ רחל בת חיה ע"ה ♦ סעדה בת זוהרה ע"ה ♦ מרים בת צפורה ע"ה ♦ לאה בת סלמה ע"ה ♦ אסתר אושרת בת תלעת ע"ה ♦ חיה חנה בת איזה ע"ה ♦ שרה בת מרים ע"ה ♦ נעימה בת ולויל ע"ה ♦ צרויה בת מרים ע"ה ♦ מרלך חיה בת אודט ע"ה ♦ רבקה בת סביחה ע"ה ♦ חיה חייקה בת חיים משה ע"ה ♦ ת.ב.צ.ב.ה